

Ki szerezte Mozartot?

„Bach műveit maga az Úristen írta álnéven”. – Ezt a lényegét tekintve igaz gondolatot nemrégiben olvastam (sajnos, nem emlékszem, kitől), s rögtön folytattam is magamban: *Mozart zenéjét viszont az angyalok szerezték*. Persze időnként a bukott angyalok is beszálltak – különben aligha született volna meg a Don Giovanni vagy a „démoni” d-moll zongoraverseny (K. 466), amely az őt időrendben követő, de a mozarti derűhöz visszatérő K. 467-es C-dúrral együtt jelent meg a Hungaroton kiadásában – *Jandó Jenővel* a „főszerepben”. Mozart huszonhét zongoraversenyt írt, minden fellépésére egy újat – ezt akkoriban még el is várták a zeneszerzőktől –, s ebből huszonhárom remekmű (azért csak annyi, mert az első négy az egyik Bach-fiú, Johann Christian szonátáinak átírata). A Hungaroton a nyolcvanas évek elején kezdte Mozart-zongoraverseny összkiadását, előbb *Ránki Dezsővel*, majd *Kocsis Zoltánt* is bevonva, s amikor az igazgatóváltás miatt kettészakadt a magyar hanglemezgyártás és a zenei élet is, attól tartottam, hogy a szép sorozat, amelynek valamennyi lemezét megvettem (még akkor is, ha az adott művekből több felvételem is volt már), abbamarad – Kocsis és Ránki ugyanis követte *Bors Jenőt* a Quinthez. Szerencsére, nem ez történt, a kiváló, bár kisebb hírű Jandó Jenőt kérték fel a folytatásra, s amennyire meg tudom ítélni, nem érdemtelenül. Engem elsősorban a d-moll versenymű érdekelt – a „nagy” g-moll szimfónia mellett ez a legkedvesebb Mozart-zeném –, első tételében olyan pokolkapuk nyílnak, a második olyan paradicsomi fényű, s a harmadik az időnként belerecséző vásári trombitáival olyan földi, bár nem földhözragadt, hogy ma is, mint kamaszkoromban, borzongással és a borzongásból a teljes felszabadultság bizsergéséig eljutva hallgatom – valami ilyesmit érezhetett Dante, amikor a poklot és a purgatóriumot bejárva búcsút vett addigi kalauzától, Vergiliustól, s a mennyország küszöbén már látta Beatricét, aki továbbvezeti. Ezt a dantei fényrelépést igazából Mozart élhette át – erről tanúskodik a lemez másik darabja, a C-dúr zongoraverseny. Ez a mű ismét angyalian derűs és angyalian szomorú, ahogy ezt Mozarttól el is várja a mai zenehallgató. (Én ebben kivétel vagyok – azt az alig tíz moll-alaphangnemű darabját szeretem legjobban, amelyek a hatszáznál több dúr-hangnemekben (főleg a napfényes C-dúrban) írott mű tengerén magányos szigetekként bukkannak fel. (Elnézést a rokokós kifejezésért, a témából következett...)

Van olyan barátom, akinek Mozart nemcsak a zeneművészet csúcsát jelenti, hanem az utolsó komponistát is, akit még hallgatni szokott. Nem fogadom el ezt a beszűkülést, de megértem. Mozart és az őt túlélő, bár nála idősebb Haydn után, elsősorban Beethoven fellépésével megváltozott a zene szerepe – addig „csak” zene volt, s még programhoz kötődve is a zenei formákon belül maradt, míg Beethoven már lázas kiáltványokat komponált, a romantikusok pedig még tovább mentek – náluk egybemosódott zene, irodalom és politikai hitvallás. Én ezt is szeretem, bár volt idő, amikor idegenkedtem tőle. De megértem a barátomat – ha nem „lelki gyújtósra”, hanem tiszta zenére vágyom, én is a Mozart-lemezeim között keresgélek.

Mozart zenéjét az angyalok szerezték. De ki szerezte magát Mozartot? Talán *Johann Sebastian Bach* – Úristen álnéven?